

podrobí s obmezením, že úřad smí odepřítí užití těchto mírnějších kontrolních ustanovení jen ze závažných důvodů. Tato kontrolní ustanovení, k jichž užití musí tudíž svoliti jak úřad tak poplatník, nazývají se proto »kontrolou konvenční«. Sazba daňová obnáší z pravidla za hektolitr vína (polovina, vína strojeného) 2 zl. 97 kr., za hektolitr vinného moštu neb vinné mladinky $\frac{3}{4}$ tohoto obnosu, za ovocný mošt 74 kr. Pro jednotlivá území jest sazba daňová pro víno (tudíž též pro vinný mošt a vinnou mladinku), pak pro ovocný mošt nižší. Daňovým řízením jest dle druhu kontroly buď »složením do sklepa« neb »načetí«, pokud se týče »určení k prodeji v malém« dílem »vyvalení ze sklepa« dílem »stočení« do láhví.

III. Daň z vína v místech uzavřených.

V uzavřených městech vybírá se daň z vína atd. jednak při dovozu, jednak při výrobě. Při dovozu podléhají této dani dle sazeb v jednotlivých tarifech obsažených, víno, vinná mladinka, vinný mošt, ovocný mošt, pak polovíno a víno umělé. Při výrobě podléhá této dani víno umělé a polovíno ve všech uzavřených městech (č. 45 ř. z. z 1882), jakož i výroba vína přirozeného z hroznů sklizených uvnitř uzavřeného města v obou uzavřených městech ve Vídni a Terstu (č. 78 ř. z. r. 1890, č. 79 ř. z. z r. 1891, s. p. 1 pozn. 2).

IV. Víno strojené a polovíno.

Dani podléhá výroba vína umělého a polovína, jež se provozuje k prodeji neb výčepu. Vínem umělým rozumí se výrobky vínu podobné, jež byly připraveny bez šťávy hroznové ze směsi různých látek vínu nápodobené. Polovínem rozumí se pak výrobky víno obsahující, jež připraveny byly umělým rozmnožením moštu neb vína přirozeného přičiněním vody a jiných látek sloužících ku připravování vinné chuti ve rozmnožené tekutině, aneb stejným způsobem byly připraveny z hroznů již k výrobě moštu upotřebených. Výroba takových tekutin v městech uzavřených je živností kontrole podléhající (viz čl. Kontrola v právu finančním) a výrobky podléhají zdanění dle sazby platné pro dovoz vína v dotyčném uzavřeném městě.

V. Výroba vína ve Vídni a Terstu (§§ 54 resp. 57 nn. vykon. nař.).

1. Kdo vzdělává uvnitř obvodu uzavřeného města vinice, by připravil z hroznů uvnitř čáry potravní vinnou mladinku neb vinný mošt, neb

2. kdo nabývá vinných hroznů z vinic ležících uvnitř čáry potravní, by z nich vyrobil vinnou mladinku neb mošt vinný, stojí pod kontrolou úřadu důchodkového; výroba vinné mladinky neb vinného moštu je prohlášena za řízení poplatné. Docílený výtěžek chová se v patrnosti a zdaní se před určením ku spotřebě, pokud se týče před vydáním do obchodu. Z tohoto předpisu je vyňato odevzdání do obchodu množství pod 25 l., jakož i množství určené pro domácí spotřebu, kterážto množství zdaní se potomně. Kromě vybírání daně dle sazby, připouští se též dohodnutí, jež v praxi jest pravidlem na základě úrody, jež se očekává.

Vinopalny viz Lihovary.

Vis maior (vyšší moc, force majeure).

I. Pojem.

Vis maior jest každá nahodilá událost, kteráž ani použitím potřebné pozornosti a péče nemohla býti odvrácena. Již římské právo znalo vis maior pod názvem casus fortuitus nebo damnum fatale a rozu-

mělo tím udalosti, které byly způsobeny mocí přírodní neb i lidskými činy (loupežné přepadení, násilí, jemuž nebylo lze odolati). Avšak i v platném právu spatřuje se vis maior v živelní příhodě nebo v aktu násilí, proti němuž odpor nebyl možný; v tom ohledu jest praxe a teorie svorna. Vis maior má velice důležitý význam pro ručení jednotlivce a vyvinul se tento pojem již tak dalece, že nyní úmluvou ručiti i za vis maior označuje se nejzazší hranice ručení, jež kdo má převzít, tak že ten, kdo ručí i za vis maior, přejímá ručení zcela zvláštní a mimořádné, kteréž daleko přesahuje pozornost řádného hospodáře, jakož i meze obyčejné péče kupecké, pročež Windscheid takové ručení nazývá zostřená custodia. Hranice a rozsah této vis maior všeobecně stanoviti nelze, nýbrž sluší vždy od případu ku případu a dle konkrétních skutečností posuzovati, zdali tu jest vis maior čili nic. Římské právo, a dle jeho vzoru činí tak i nyní platné zákony, řadilo vis maior pod pojem »náhody«.

II. Právo občanské.

Ob. obč. zák. užívá pro vis maior i jiných označení, tak zejména výrazu »nouze« (Nothfall), ze které patrně na vis maior sluší souditi; na př. mluví o »nouzi« § 967 jednající o náhradním nároku schovatelově. Ze znění tohoto zákonného předpisu jde na jevo, že zákonodárce měl na mysli vis maior, rovněž jako v případě § 1312 a v celé řadě případů jiných. Ob. obč. zák. užívá dále výrazu »mimořádné příhody« (ausserordentliche Zufälle), tak na př. v § 1104, jimiž rozumí požár, válku, mor, povodeň, krupobití, neúrodu, z čehož na jevo vychází, že ne každou náhodu dle rak. práva jest považovati za vis maior, nýbrž toliko takovou událost, kteráž se v obyčejném životě nepřihází denně, nýbrž jen zřídka. Dále řadí o. o. z. pod pojem vis maior i »mimořádná nebezpečí« (srv. §§ 1106 a 1133). Vyšší stupeň vis maior označuje však § 1106 slovem »mimořádné nehody«; dle tohoto § totiž ručí nájemce za nehody mimořádné, i když převzal ručení za vis maior (požár, povodeň, krupobití), jen tenkrát, bylo-li to zvlášť výslovně umluveno.

III. Právo obchodní.

Obchodní zákon mluví o vis maior ve čl. 395, dle něhož povozník neručí za ztrátu nebo poškození věci vyšší mocí. Jinak platí i pro kupecké ručení obecné zásady o vis maior. Dále jedná obch. zák. o vis maior v části o právu námořském, která však v Rakousku přijata nebyla (čl. 607 a 647; srv. ostatně Goldschmidt Zeitschrift für das gesammte Handelsrecht sv. 3, 1860, str. 58 a n., str. 331 a n.). Konečně sluší ještě poznamenati, že dle světové smlouvy poštovní ze dne 3. listopadu 1880, čl. 11 ručení za vis maior při poštovní dopravě jest vyloučeno, což platí též o dopravě po železnici (§ 61 řádu dopravního).

IV. Právo trestní.

I v ohledu trestním osvobozuje vis maior od každé zodpovědnosti. § 2. lit. f) tr. z. užívá výrazu náhoda, čímž sluší patrně rozuměti i vis maior. Ostatně srv. čl. Nouze (v právu trestním).

Vklad knihovní.

I. Pojem a druhy.

Vkladem (intabulací) vyrozumívá se konečný zápis knihovního práva nebo výmazu jeho v knihách pozemkových. Předmětem vkladu jsou věcná práva a břemena, tudíž vlastnictví, služebnosti, právo zástavní a podzástavní, práva reální a reální břemena, dále právo koupě